

รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Learning Style of Students in Faculty of Liberal Art and Education
Of HATYAI University

อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์^{1*}, ยูวัลดา ชูรักษ์²

Aphinant Sirirattanajitt, Yuwanda Churak

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาศึกษา คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Abstract

This research was aim to; 1) study student's learning style of bachelor's degree student , department of liberal arts and education, 2) compare student's learning style separate by the gender , year , and the field , and 3) give suggestion of student's learning style for bachelor's degree student , department of liberal arts and education, Hatyai University. The sample is bachelor's degree students of liberal arts and education, in 2012 academic years. The questionnaire was use to collect the data. The data was analyze by SPSS program; 1) value percentage statistics use for analyze general data, 2) the average , and the deviate standard value use for analyze student's learning style, and 3) statistics value , T-test , and , F-test use for test and compare student's learning style separate by gender , year , and the field.

The research found that bachelor's degree student , department of liberal arts and education, Hatyai University have a high average learning style in both learning dependency style and learning participation style. There is no different between student's learning style and gender, year, and the field. There is 05 significance.

Keyword: Student's Learning Style

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ 2) เปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ระดับ ปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำแนกเพศ ชั้นปี และสาขาวิชา และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2555 มีแบบสอบถามรูปแบบการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้

สถิติ 1) ค่าร้อยละ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ การเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และ 3) ค่าสถิติ T-test และ F-test สำหรับทดสอบเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำแนกตาม เพศ ชั้นปี และสาขาวิชา

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาและแบบมีส่วนร่วม เป็นอันดับหนึ่ง แบบอิสระเป็นอันดับสอง แบบร่วมมือเป็นอันดับสาม แบบการแข่งขันเป็นอันดับสี่ และแบบหลีกเลี่ยงเป็นอันดับสุดท้ายและ 2) นักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ที่มีปัจจัยเพศ ชั้นปี และสาขาวิชาต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้

บทนำ

การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามต้องการได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การทำความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของผู้เรียนตลอดจนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องเข้าใจและเรียนรู้ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานอย่างไร มีความสนใจ มีความต้องการอะไรบ้างรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างไร มีปัญหาในการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เกิดความรู้แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด และช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงตนเองให้เรียนรู้ได้มากที่สุดด้วย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ไม่สามารถเป็นหลักประกัน ได้ว่า ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนตามที่วางแผนไว้ ซึ่งเมธี ปีลันธานนท์ (2541: 43) กล่าวว่า ผู้เรียนที่มีความตั้งใจในการเรียนสูง แต่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางหรือต่ำ โดยองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คือ การทำความเข้าใจในวิธีหรือรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนรูปแบบใด ถ้าผู้สอนไม่เข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้วการเรียนการสอนนั้นอาจไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดได้

ทิสนา แคมมณี (2545: 236) กล่าวว่า ปัจจุบันบทบาทการเรียนรู้ส่วนใหญ่ จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและธรรมชาติของนักศึกษาในแต่ละสภาพแวดล้อมของแต่ละสาขาวิชา มีความแตกต่างกัน จึงทำให้มีการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรูปแบบการเรียนรู้เป็นลักษณะหรือเอกลักษณ์เฉพาะของบุคคลในการรับรู้หรือวิธีการเรียนรู้ ดังนั้นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติสำหรับผู้สอนในการวิเคราะห์ผู้เรียนและได้ทราบถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนด้วย

การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของ กราซ่า และ ไรซ์แมน (Grasha and Reichman, 1975) ได้รับการยอมรับว่าสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังที่นักวิชาการศึกษาของไทย อย่าง ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่พัฒนาสมบูรณ์ที่สุด รูปแบบการเรียนตามแนวคิดของกราสซ่า และ ไรซ์แมน (Grasha and Reichman) ประกอบด้วย 6 รูปแบบการเรียนรู้ คือ แบบอิสระ (Independent Style) แบบพึ่งพา (Dependent Style) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance Style) แบบร่วมมือ (Collaborative Style) แบบมีส่วนร่วม (Participant Style) และแบบแข่งขัน (Competitive Style)

การจัดการเรียนการสอนในคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ โดยเฉพาะระดับปริญญาตรี ได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบันปี 2556 ประกอบด้วย 3 สาขาวิชา แต่ยังมีได้มีการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ จะศึกษารูปแบบการเรียนรู้ ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ โดยใช้แนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ ของกราส์ซา และ ไรซ์แมน (Grasha and Reichman) ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อนำผลงานวิจัยมาเป็นแนวทางใน การปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน ในคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำแนกเพศ ชั้นปี และสาขาวิชา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด กราส์ซาและไรซ์แมน

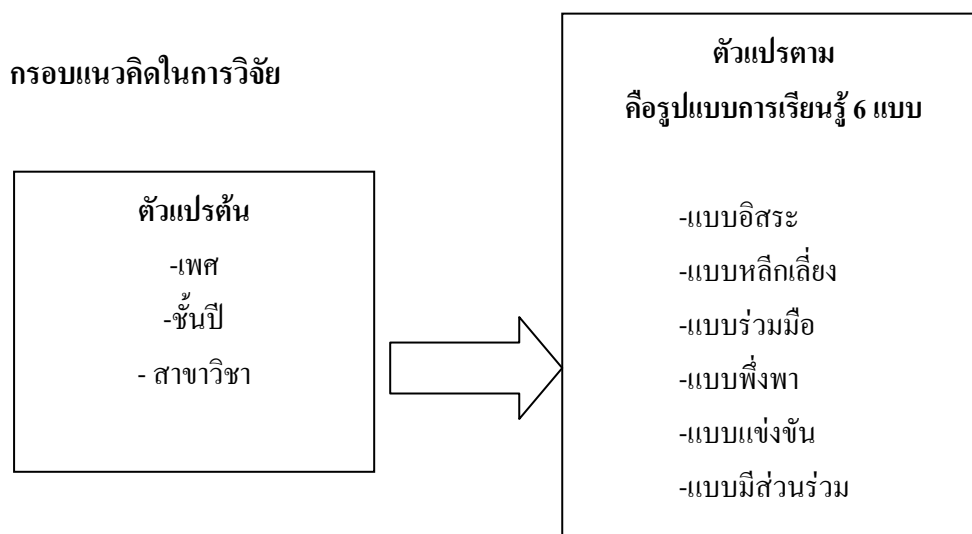
รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัย ตามแนวคิดของ กราส์ซาและไรซ์แมน (Grasha and Reichman, 1975) ได้จัดแบ่งรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนตามลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียนออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. แบบแข่งขัน (Competitive) ผู้เรียนลักษณะแบบนี้จะเรียนรู้เนื้อหาวิชาเพื่อที่จะทำให้ ได้ดีกว่าคนอื่นในชั้นเรียน เขาจะรู้สึกว่าต้องแข่งขันกับผู้เรียนคนอื่นๆ เพื่อให้ได้รับรางวัลจากชั้นเรียน ในลักษณะคะแนนหรือคำชมจากผู้สอน ความสนใจของผู้สอน มองชั้นเรียนเป็นสนามแข่งขันซึ่งจะต้องมีแพ้มีชนะ ผู้เรียนประเภทนี้มีความรู้สึกว่าเขาต้องเป็นผู้ชนะเสมอ ผู้เรียนคนอื่นๆ จึงมักจะไม่ค่อยชอบที่จะมีส่วนร่วมกับผู้เรียนแบบนี้
2. แบบร่วมมือ (Collaborative) ผู้เรียนลักษณะแบบนี้รู้สึกว่าเราสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สติปัญญาและความสามารถซึ่งกันและกัน ร่วมมือกับผู้สอนและกลุ่มเพื่อน ชอบทำงานร่วมกับคนอื่นๆ เห็นชั้นเรียนเป็นสถานที่สำหรับสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเช่นเดียวกับสถานที่เรียนรู้เนื้อหาวิชา
3. แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ผู้เรียนลักษณะแบบนี้จะไม่สนใจการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ในชั้นเรียนตามแบบแผน ไม่มีส่วนร่วมกับผู้สอนและผู้เรียนคนอื่นๆ ไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผู้เรียนแบบนี้จะมีทรศนะต่อห้องเรียนว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ

4. แบบมมีส่วนร่วม (Participant) ลัคณะของผู้เรยนแบบนี้ต้องการที่จะเรยนรู้เนือหาวิชา ชอบเข้าชั้นเรยนมมีความรบัผดชอบที่จะเรยนรู้ให้มากที่สดุในชั้นเรยน และมมีส่วนร่วมกับผู้อื่นต่อกิจกรรมในชั้นเรยนให้มากที่สดุเท่าที่จะมากได้ แต่จะมีส่วนร่วมน้อยในกิจกรรมที่ไม่ได้อยู่ในแนวทางของวิชาที่เรยน

5. แบบพ้งพา (Dependent) ผู้เรยนลัคณะนี้จะแสดงความอยากเรยนรู้น้อยจะเรยนรู้เฉพาะล่งที่ถูกบ้งคับหรือกำหนดให้เรยน มอเห็นผู้สอนและกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรยนเป็นแหล่งของโครสร้างความรู้ เป็นแหล่งสนับสนุนทางวชการ ผู้เรยนลัคณะนี้จะมไม่มีความคคริเริม

6. แบบอิสระ (Independent) ลัคณะของผู้เรยนแบบนี้ชอบที่จะคคและทางานต่าง ๆ ด้วยตนเอง รบัพ้งความคคเห็นของคนอื่นๆ ในชั้นเรยน มมีความตั้งจคศึกษาเรยนรู้เนือหาวิชาที่คคว่าส้าคคญ และมมีความเชือมั่นในความสามารถของการเรยนรู้ด้วยตัวเอง

วชการวช

ประชากร เป็นนคศึกษาาระดบัปรญญาตรี คณะศลปศาสตรและศคษาศาสตร ในปการศคษา 2555 จ้านวน 144 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง เป็นนคศึกษาาระดบัปรญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3 ทุกสาขาวิชาและ 3 ชั้นปี ร่วม 128 คน โดยใช่วชการเลือกแบบเจาะจง ยกเว้นนคศึกษาชั้นปีที่ 4 เนือจด้วยอยู่ในภาคการศคษาของรายวิชาสหจศคษา

การวชการครั้งนี้ เป็นการวชการเชิงสำรวจ มคเรือ่งมือที่ใช้ในการวชการ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาคค่า 5 าระดบั ที่มีข้อค้ถามเกี่ยวกับรูปแบบการเรยนรู้ที่สะท้อนความรู้ลค ความคคเห็นและแนวโนม้การแสดงพฤติกรรม โดยพัฒนาจากแนวคิดของ กราชาและไรซ์แมน ซึ่งแบ่งรูปแบบการเรยนรู้เป็น 6 แบบ คือ แบบอิสระ แบบหลคเคียง แบบร่วมมือ แบบพ้งพา แบบแข่งขัน และแบบมมีส่วนร่วม ได้ค้ความเชือมั่นของแบบสอบถามท้งฉบับเท่ากับ .9055

ส่วนวชการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยหาสถิติ 1) ค้ร้อยละ ส้าหรับวิเคราะห์ข้อมูลทัวไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ค้เฉลี่ยและค้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส้าหรับวิเคราะห์รูปแบบการเรยนรู้ของนคศึกษาคณะศลปศาสตรและศคษาศาสตร มหาวทยาลัยหาคใหญ่ และ 3) ค้สถิติ T-test และ F-test ส้าหรับเปรยบเทียบรูปแบบการเรยนรู้ ของนคศึกษาาระดบัปรญญาตรี คณะศลปศาสตรและศคษาศาสตร มหาวทยาลัยหาคใหญ่ จ้าแนกตาม เพศ ชั้นปี และสาขาวิชา

ผลการวิจัย

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ โดยรวมมีรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา และแบบมีส่วนร่วม เป็นอันดับหนึ่ง แบบอิสระเป็นอันดับสอง แบบร่วมมือเป็นอันดับสาม แบบการแข่งขันเป็นอันดับสี่ และแบบหลีกเลี่ยงเป็นอันดับสุดท้าย

2. นักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ที่มีเพศ ชั้นปี และสาขาวิชาต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะต่ออาจารย์ผู้สอน ให้ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ก่อนทุกภาคการศึกษา เพื่อได้วิเคราะห์และปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษารายด้านพบว่า มีรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา และแบบมีส่วนร่วม เป็นอันดับหนึ่ง อภิปรายได้ว่า นักศึกษาส่วนมาก ฟังพาผู้สอนและอุปกรณ์การเรียนที่เตรียมให้ ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีลักษณะสร้างความกระตือรือร้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ลดพฤติกรรมที่ชอบให้ผู้สอนเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะต้องเรียนรู้และคิดว่าอาจารย์และเพื่อนเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ควรเน้นให้อ่านตำราและหนังสือมากขึ้นเพื่อทบทวนพิจารณาความรู้ในเนื้อหาของตำราและคำบรรยายในชั้นเรียน ไม่ควรให้ข้อสอบตรงตามตำราหรือคำบรรยายของผู้สอน แต่ควรกระตุ้นให้นักศึกษาชอบเข้าเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้มีความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน ให้มีการอภิปรายในชั้นเรียนร่วมกัน สร้างบรรยากาศการสนทนาซักถามและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการเรียน และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการอภิปรายผลในข้อนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ตางาม (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต ไซติเวช ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีต่างกันมีรูปแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน 5 รูปแบบ คือแบบอิสระ แบบฟังพา แบบหลีกเลี่ยง แบบมีส่วนร่วม

ส่วนผลการเปรียบเทียบนักศึกษาที่มีเพศ ชั้นปี และสาขาวิชาต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้ไม่ต่างกัน อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาส่วนมาก มีพฤติกรรมตามกลุ่มและธรรมชาติของสาขาวิชาหรือชั้นปี ถ้ากลุ่มมีอิทธิพลอย่างไร ผู้เรียนปฏิบัติตัวตามกลุ่มไปด้วย ซึ่งพฤติกรรมที่ปรากฏเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่ต่างกัน แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนมากมีรูปแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา สังข์สุวรรณ (2550: บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึงแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาวិทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม โดยนักศึกษามองเห็นว่า ปัญหาส่วนใหญ่ เกิดจากตัวนักศึกษาไม่ตั้งใจเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3, และ 4 ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ประสบปัญหาคือเรียนบางวิชาเรียน ไม่รู้เรื่องเพราะไม่เข้าใจที่อาจารย์สอนวิธีการสอน ที่เหมาะสมกับแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา

ดังนั้นหากอภิปรายผลตามรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา มีข้อเสนอแนะของนักศึกษาส่วนใหญ่ ว่าควรมีการสอนหลายแบบผสมผสานกัน นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยควรสอดคล้องกับแบบการเรียนรู้

ของนักศึกษา ทั้งด้านผู้เรียนอาจารย์ผู้สอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนและคำนึงถึงปัญหาที่นักศึกษา ประสบจากแบบการเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้ ของนักศึกษาทุกสาขาวิชา ในทุกคณะและทุกระดับการศึกษาตามหลักสูตรที่เปิดทำการเรียนการสอน ภายในมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่
2. ควรเสนอแนะอาจารย์ผู้สอน ให้ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาก่อนทุกภาคการศึกษา เพื่อได้วิเคราะห์และปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา
3. ควรศึกษาแบบสอบถามในรูปแบบการเรียนรู้แบบต่างๆ เพื่อศึกษาความหลากหลายรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- ทิสนา แคมมณี. 2545. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เมธี ปิลันธนานนท์. 2541. แบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษาและสาขาการบริหารอาชีวศึกษา. รายงานการวิจัยคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วิไลลักษณ์ ตางาม. 2547. รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตโชติเวช. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อัญญา สังข์สุวรรณ. 2550. แบบการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยี อุตสาหกรรม. วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2550.
- Grasha, A. and Reichmann, S. 1975. Workshop handout on Learning Styles. Ohio: Faculty Resource, University of Cincinnati.